

POLITSEILEHT

ADMINISTRATIIV-ÕIGUSLIK AEGKIRI.

Nr. 43 (357)

29. oktoobril 1928 a.

VIII. aastakäik

Ilmub üks kord nädalas — igal laupäeval.
Tellimise hind: aastas . . . . . Kr. 10.—
poolaastas . . . . . „ 5.—
veerandaastas . . . . . „ 2.50

Siseministeriumile alluvatele asutustele ja nende ametnikkudele on tellimise hind:

aastas . . . . . Kr. 8.—
poolaastas . . . . . „ 4.—
veerandaastas . . . . . „ 2.—

Üksik number maksab 25 senti.

Toimetus ja kontor: Tallinn, Toompea lossis. Tel. 7-24
Avatud k. 1/29—1/23. Toimetaja kõnetunnid k. 12—1

Kuulutuste hinnad:

1/4 lehek. . . . . Kr. 40.— || 1/4 lehek. . . . . Kr. 10.—
1/2 „ . . . . . „ 20.— || 1/8 „ . . . . . „ 5.—
1/3 „ . . . . . „ 13.50 || 1/16 „ . . . . . „ 2.50

Tunnistuste kaotuste kuulutused Kr. 1.—

Lehe eesküljel 75% o, tekstis 100% o kallim.

Aadressi muutmise 30 senti.

Aadress kirjade jaoks: Tallinn, Postkast nr. 338
Jooksev arve Eesti panga Tallinna osak. nr. 543

Sisu: 1) O. Angelus, Siseministeriumi 1929/30 a. eelarve. 2) M. Morrison, Vangistussüsteemide reformeerimise püüetest pärast maailmasõda. 3) Konstaablite väljakutsumisest kohtusse ja kohtu-uurijate juure. 4) Prantsuse politsei. 5) G. Muikmann, Kokkupuutumine rahvaga, liikumine ja tänavate ning platside puhastamine rahututel aegadel. 6) Ametlik osa. 7) Kuulutusi.

Siseministeriumi 1929/30 a. eelarve.

Oskar Angelus.

Siseministeriumi 1929./30. a. korralliste kulude eelarve on seatud kokku Kr. 4.485.580.— suuruses ja on seega Kr. 88.633.— (umbes 2%) võrra suurem käesoleva aasta eelarvest, kusjuures see üldine suurenemine on tingitud piirivalve valitsuse eelarve suurenemisest. Nimelt on: 1) administratiiv-osakonna eelarve vähenenud Kr. 11.943.— võrra (eelarve Kr. 129.236.—), s. o. umbes 8,45% võrra; 2) politsei peavalitsuse eelarve peaaegu sama suurune nagu käesoleval aastal (Kr. 3.129.570.— asemel Kr. 3.133.236.—, s. o. Kr. 3.666.— ehk umbes 0,11% võrra suurem); 3) piirivalve valitsuse eelarve suurenenud Kr. 96.910.— (eelarve Kr. 1.223.108.—), s. o. 8,6% võrra. Seejuures aga tuleb tähendada, et sellel võrdlusel pole arvesse võetud lisaeelarveid 1928./29. aasta korralliste kulude eelarve juure (juba

esitatud lisaeelarve nr. 1 ja veel järgnevad lisaeelarved).

Erakorralliste kulude eelarve on seatud kokku Kr. 136.958.— suuruses, kusjuures erakorrallised kulud on suurenenud terve selle summa võrra, sest käesoleva aasta eelarves erakorrallisi kulusid siseministeriumi osas üldse ei leidu. Erakorrallisi väljaminekuid on näha ette kõigis ministeriumi üksustes. Administratiiv-osakonna erakorralliste kulude eelarves on nähtud ette Kr. 40.876.— peamiselt: 1) Kadrioru kõlakoja ehitamiseks (Kr. 14.800.—) vastavalt Tallinna linnavalitsuse palvele, missuguse kulu võtmine siseministeriumi 1929./30. a. eelarvesse lubatud vabariigi valitsuse otsusega 3. aprillist s. a. (prot. nr. 32 p. VIII) ja 2) kanalisatsiooni sisseseadmiseks Mäekalda tänavale (Kr. 16.345.—); teised kulud on võrdle-

misi väikesed ja on ühenduses Toompea lossi ja viimase juure kuuluva aia korraldamisega. Politsei peavalitsuse erakorraliste kulude eelarvega palutud Kr. 12.000.— on vaja politseile uue maja ehitamiseks Lihulas vana asemele, mille parandamine läheks kallimaks uue ehitamisest. Piirivalve erakorraliste kulude eelarvega nõutakse Kr. 84.082.— mõne uue kordoni, hobusetalli ja sauna ehitamiseks Vene piirile ja 15 varem ehitatud kordoni voorderdamiseks.

Mis puutub korraliste kulude eelarve ettepaneku üksikutesse kuludesse, siis tuleks tähendada järgmist.

Administratiiv-osakonna eelarve näitab tunduvalt vähendusi palkade (§ 1) ja hoonete remontkulude (§ 14) osas. Esimene vähendamine (Kr. 5.520.— võrra) on seletatav ülemääraste ametnikkude koosseisu kokkutõmbamisega. Nimelt lõpetatakse 1. aprilliks 1929. a. tööd rekviireerimise ja sõjakahjude eest tasu maksimise alal, kuna selleks ajaks on vaadatud kõik esitatud nõudmised lõplikult läbi ja ka arhiiv enam-vähem korraldatud; selle tagajärjel vabaneb kolm kohta; peale selle on juba likvideeritud ühe kojamehe ja Kadrioru pargi ülevaataja kohad, millede järgi ei tuntu enam hädavajalist tarvidust. Hoonete remontkulude vähenemine (Kr. 13.887.— võrra) on seletatav sellega, et käesoleva aasta eelarves oli nähtud ette keskkütte sisseseadmine Toompea lossis (kuni Valge saalini, viimane ühes arvatud), missugune kulu puudub esitatud eelarve ettepanekus, sest muid lossi osasid (praegused siseministeeriumi ja kohtuministeeriumi ruumid) ei kavatseta varustada esialgu veel keskküttega. Teised selle ministeeriumi osa eelarve vähenemised on väikesed (§ 3. riigiteenijate toetuste, § 12. vallasvara ja § 90. segakulude alal).

Suurenenud on peaasjalikult kantseleikulude osa (Kr. 5.350.—) perekonnaseisuahtide arhiivi raamatute ja plankettide arvel ja § 74. rahvaparkide osa (Kr. 2.014.—) Kadrioru arvel, kus vaja kõigepealt seada korda puukool ja triiphoone ja tarvis teha uusi pinke. Teised suurenemised on tühi- sed. Üldse väheneb administratiiv-osakonna 1929./30. a. korraliste kulude eelarve, nagu juba tähendatud Kr. 11.943.— võrra: eelarve võimalikult väiksemaks tegemise otstarbel on lükatud mitmed hädavajalised kavatsused edasi tulevikku, nagu Pika Hermani torni kapitaalremont, Kadrioru torutamine jne.

Politsei peavalitsuse 1929./30. a. eelarve korraliste kulude osas näitab suuremaid ja väiksemaid vähendamisi peaaegu igas paragrahvis. Nii on vähendatud palkade paragrahv (Kr. 2.330.— võrra) vakantkohtade arvel, samuti ka eeldusel, et suvituskohtadele on sellest küllalt, kui sinna palgata politsei abijõude mitte 4 või isegi 4½, vaid ainult 3 kuuks. Vähenenud on ka ametisõitude paragrahv nii hästi sõitude osas siseriigis kui ka välisriikides. Riigiteenijate toetuste (laste-abiraha osas), ametnikkude ja teenijate varustuse (Kr. 1.560.— võrra väiksemad kui käesoleval aastal), kantseleikulude (mitmestuguste kulude osas), vallasvara (soetamise osas), kodifikatsiooni ja kirjastamise (Kr. 2.000.— võrra vähenenud), vangide ülevälpidamise, kuritegevuse vaste võitlemise (poliitilise ala osas) ja segakulud — kõik on vähendatud viimase võimaluseni. Eelarve viimiseks käesoleva aasta eelarve raamidesse on võetud ette isegi vähendamisi sarnastes kuludes, nagu kuritegevuse vastu võitlemine poliitilisel alal, kus ettepanud summa on Kr. 5.000.— võrra väiksem kui käesoleval aastal.

Suurenenud on majapidamise kulud peaasjalikult valgustuse arvel, kuna üüride osa on vähenenud, mis seletatav seega, et Viljandis asuvad asutused paigutati riigimajja, s. o. Viljandi lossi. Tähtsaim suurendus politsei peavalitsuse korraliste kulude osas nii summalt kui sisult esineb sõidu- ja veokulude paragrahvis (§ 11 — Kr. 9.000.— võrra). Suurenenud on tähendatud kulud seetõttu, et kavatsetakse muretseda politseile juure mootorsõidukeid, kõigepealt kriminaalpolitseile. Kriminaalpolitsei tegevus on kannatanud väga mitmel juhul kiirete sõiduriistade puudumise tagajärjel. Juba käesoleva aasta eelarvesse võeti mõningaid summasid olukorra parandamiseks ja uute, korralikkude mootorsõidukite muretsemiseks. Kuid olemasolevaist ei jatku veel kaugeltki. Kriminaalpolitsei kannatab, eriti väiksemates provintsilinnades, korralikkude, kiirete ja kättesaadavate liikumisvahendite puudumise all. On küllalt tulnud ette juhusid, kus kriminaalpolitsei ametnikud jõuavad kuriteopaigale alles 24 tundi, või veelgi hiljem pärast kuriteo kordasaatmist, teiste sõnadega siis, kui jäljed juba kadumas või täitsa kadunud, kui asjad, mis võiksid olla asitõenduseks, selleks enam ei kõlba (puhastatud või hoopis kõr-

valdatud) jne. Kriminaalpolitsei suudab
ikkagi edukalt töötada ainult siis, kui tema
tarvitada on liikumisvahendid, s. o. kui
tema saab tööle asuda ajaviitmatult Väik-

mesuguste küsimustega, eriti ka kõiksuguste
adresside jne. teadasaamise otsustarbel.
Sii kuulub ka maarajoonide konstaablite
varustamine telefonidega

missugusest arvust enamatel juhtumistel saadi piiritust ja piiritusjooke kokku 7934,85 liitrit. Selle tabatud salakauba eest määrati tolliasutuste poolt, peale kauba konfiskeerimise, Kr. 313.867.76 tollitrahvi. Peale salakauba tabati 614 loata ülepiirikäijat, kellele määrati piirivalve poolt rahatrahvi kogusummas Kr. 8.665.70.

Mis puutub piirivalve valitsuse korraliste kulude üksikasjadesse, siis on suurenenud peajasjalikult järgmised kulud: paljade paragrahv on suurenenud Kr. 13.000.— võrra, missugune asjaolu on tingitud perekonnaga valvuritele korteriraha maksmisest vastava uue seadluse alusel (R. T. nr. 70 — 1928. a.) ja üleajateenijate kolme kuu tasu üldsumma suurenemisest, mis neile makstakse kolmeaastase vahetpidamata teenistuse eest „piirivalve valitsuse koosseisus ettenähtud ohvitseride, sõjaväe-ametnikkude, üleajateenijate ja eraisikute palgamäärade“ § 4. märkus 3 põhjal. See eritasu on ka varem esinenud piirivalve valitsuse eelarves, kuid praegu kasvab tasusaajate arv iga aastaga piirivalve isikliku koosseisu alatasa kindlamaks muutmise tagajärjel. § 1. kulude tõus on tingitud lõpuks väikesel määral ka kursuste korraldamisest (kehalise kasvatus, tervishoiu ja esimese abi andmise ja mootorite aladel). Selle paragrahvi kulud oleksid näidanud veelgi suuremat tõusu, kuid vakantsete kohtade arvel vähendati üldsumma Kr. 5.700.— võrra. Suuremat tõusu (Kr. 11.722.—) näitab ka § 9. (majapidamine), mis seletatav ühelt poolt üüride tõstmisega ruumide eest, mis asuvad eramajades, ja üleajateenijate kogudele koduruumide üürimise arvel „piirivalve üleajateenijate kogude seadluse“ (R. T. nr. 71 — 1928. a.) põhjal; üldse tuleb tähendada, et piirivalvel, kellel puudub õigus rekvireerida endale kortereid, on raske leida ruume — iseäranis merepiiril — kus kohalikud elanikud tihti vaenulikud ja piirivalvele kuidagi vastu tulla ei taha. Teiselt poolt on suurenenud kütte kulud „piirivalve valitsuse kütte ja valgustusega varustamise seadluse“ (R. T. nr. 81. — 1928. a.) kohaselt. Sõidu- ja veokulude paragrahv on suurenenud Kr. 26.473.— võrra ülevaltähendatud põhjustel. Esimest korda figureerib piirivalve valitsuse eelarves § 44 (autasud ja ergutusrahad Kr. 500.—). Nimelt kavatsetakse hakata anda auhindu piirivalve sportlastele kergetõustiku, laskevõistluste ja suusatamise võistluste aladel. Tänavu peeti es-

makordselt piirivalve üleriiklikke spordivõistlusi ja tulemused näitasid, et kohtadel on tehtud palju tööd spordialal, et piirivalvureid ergutada ka edaspidiseks sportimiseks on vaja määrata neile auhindu spordialal; sport on väga tähtis just piirivalves, kus vaja kehaliselt tugevaid ja terveid inimesi ja kus teisest küljest elu — kaugel keskkohadest — üksluine ja igav, sest puuduvad igasugused meelelahutused, puuduvad isegi isikud, kellega üldse käia läbi peale ametkondade, sest kohalised elanikud on eriliselt merepiiril vaenulised. Suurenenud on tunduval määral veel kraamivarustuse paragrahv (Kr. 45.243.— võrra), seepärast, et 1929./30. eelarveaastal kuulub väljaandmisele ja väljamaksmisele mitmeaastase kandetähtajaga varustus, ja et üleajateenijatele antava varustuse arv on suurenenud „piirivalve ohvitseride, sõjaväeametnikkude ja üleajateenijate kraamiga varustamise seadluse“ (R. T. nr. 12 — 1928. a.) põhjal.

Vähendusi näitavad piirivalve valitsuse korraliste kulude eelarves järgmised paragrahvid: ametisõidud (Kr. 200.—), relvad ja nende varustus (Kr. 1.375.—), hobuste tervishoid (Kr. 100.—) ja sõjalaevalade varustus ja korrashoid (Kr. 3.305.— võrra). Viimase paragrahvi kulude vähendamine on seletatav seega, et kolme mootorlaeva asemel võeti tarvitusele üks aurulaev („Kõu“), mille liikumine hoopis odavam; seejuures aga võib see aurulaev liikuda ka kõva tuulega ulgumerel, kuna endised mootorlaevad liikuda võisid ainult hea ilmaga. Olgugi, et „Kõu“ liikumiskiirus on hoopis väiksem mootorlaevade kiirusest, kuid paremus seisab just liikumise võimaluses igasuguse ilmaga, mis on annud selle laeva lühikese tegevuse ajal piirivalves juba teatavaid tagajärgi.

Üldiselt sarnaneb kulude iseloomu poolest siseministeeriumi 1929./30. a. korraliste kulude eelarve käesoleva aasta eelarvele, sest siseministeerium ei kuulu majandusministeeriumide hulka, kus kulude suuremine toob otsekohe ja silmanähtavalt kaasa ka tulude suurenemise riigile, mispärast on, võttes arvesse riigikassa seisukorda, püütud kalkuleerida kulusid ka võimalikult tagasihoidlikult.

Tulude suuremine on väikene: Kr. 20.596.— üldise tulusumma Kr. 292.392.— juures, mis pealegi seletatav peajasjalikult seega, et maks loteriivõitudel (ptk. IX, § 3), mis varem seisid rahaministeeriumi eelarves, on toodud üle siseministeeriumi

eelarvesse. Seejuures on pea kõik tulud suurenenud (välispasside, kodakondsuse maksu, mitmesuguste varanduste müügi jne. aladel), eriti ka ptk. XIV alal: maad, hooned, metsad ja veed; need on tulud, mis seotud peasjalikult Kadrioru pargi valitsemisega, nii et võib loota Kadrioru

pargi valitsemise alal mõningaid ülejääke. Selle vastu aga on tublisti vähenenud (Kr. 6.100.— võrra) ptk. XX § 2 tulud administratiiv-korras määratud trahvide alal, kuna sarnaste trahvide arv väheneb iga aastaga elu normaalsemaks muutumise tagajärjel.

Vangistussüsteemide reformeerimise püüetest pärast maailmasõda.

M. Morrison.

Vangistuskaristuste viiside reformeerimise püüded algasid Ameerikas läinud aastasaja alul, kuid nagu igasugused katsed, nõudsid need tulemuste saamiseks aega. Vangistuskaristuste reformeerijate pooldajad tõendavad, et sellele Nev-Yorgi maakonna linnakeses Elmiras on alus pandud, kus Zacharias Brodway kõige enne põhimõtte on maksma pannud — vangikaristust tuleb nii parandada, et ta kurjategija võiks parandada. On kord riik sarnasele teele astunud, siis tuleb seda püüda lõpuni, paranduse katsetest ka mitte suuremate kurjategijate suhtes tagasi astuda. Siin ei aeta taga moraalseid ega usulisi eesmärke, küll aga tahetakse seltskonnale tagasi anda paranenud ja töövõimelisi isikuid, kes ei oleks tüliks teistele ja võiks end ise toita.

Kuid karistussüsteemid, mis selle tee valinud, peavad arvestama seega, et kõiki kurjategijaid ikkagi ei saa parandada. Seepärast on parandusvangimaju ainult üksikuid, ja sinna saadetakse ainult neid, keda kohus arvanud parandusvõimeliseks. Kõik teised parandamata kurjategijad saadetakse karistusvangimajja. Tuleb tähendada, et esimesse liiki kuuluvad peasjalikult noored (meil Eestis Harku ala-alaliste kurjategijate kolonii kasvandikud). Jättes kõrvale ja puutumata neid parandusviise, mis vangimajad kasvatuses eesmärgil tarvitavad, vaatleme üksi reformisüsteemi välist käiku ja neid püüdeid, mis siin tehtud viimastel aastatel.

Reformpüüetele vastavalt on vangistuskaristuste muutmise katsed püüdnud: 1) anda õiguse kohtutele, kurjategijaid karistades, teha määramata ajalisi kinnipidamise otsusi, 2) jätta karistusseadused ja kohtuvõim puutumata, kuid karistatav asetada vangimajas sarnastesse tingimustesse, kus ta tahtes ehk tahtmata peab en-

dale selgust muretsema, missugust teed minna, see on progressiivne vangistamine; 3) jättes karistusseadused ja kohtuvõimu endiseks, luua võimalus, kus kinnipidamise asutus ühes kohtu ja seltskonnana esindajatega kinnipeetava saatust võiks kergendada pärast kohtuotsust, kui kaebealune väärrib seda.

Määramata ajalise karistuse määramise aluseks on kasvatus- ja paranduspüüded kõige lihtsamal kujul. Kohus ei või asja otsustamisel teada, missugused paranemisvõimalused on kurjategijal, või teab ja saab sellest aru väga harva*). Kohus võiks karistada tähtajaliselt siis, kui ta teaks, millal jõuab karistatava juures kätte paranemissilmapiilk. Seda võib tunda ainult karistuse täideviimisel karistus-asutustes, kus tuleb anda sellekohased õigused talitada kurjategijate paranemise ja elumuutmise kohaselt. Nii ei või kurjategija vangimajja paigutamine kohtuotsusega teatud tähtajaks sündida, vaid ainult sinna saatmiseks, kuna kõik muu on olnud niinimetatud vabastamisametist, siis kui paranemistunnused olemas. Vangistatu kaitseks liig pika vangistusaja vastu on see, et seejuures määratakse ikkagi kõrgem kinnipidamise ajamäär, millest kauem vangistatut ei tohi kinni pidada.

Määramata ajaks kinnimõistmise mõte, mis kibeda arvustuse all, nagu annaks ta kõik otsuse vangimajadele ja ei jätaks kohtutele midagi üle, näis vahepeal nagu ununevat, sai hiljuti uue tõuke. Nimelt tegi hiljuti ühes suuremas välisriigis ülemprokurör ettepaneku määramata ajalist kohtuotsuste tegemist kõigi kurjategijate kohta maksma panna. Juriidilise seisukoha võtmist ootasime Eesti ajakirjanduses

*) J. Kohler, Enziclop. der Rechtswiss. 13. V.

asjata, leidus seda mõnedes saksa ajalehtedes. Kokkuvõetuna on viimastes toodud ette umbes järgmist: Karistusviisid tulevad põhjendada teaduslikult. Et n. s. iga kuri- ja süüteo kohta paras karistus valmis, on n. s. klassilise voolu teenus, mis mõjul olnud läinud aastasajangul. Klassilist kooli on vahetamas sotsiaalne, kus tähtsam on kuriteo raskusest kurjategija seltskondlik kardetavus. Riik peab kurjategijat püüdma kõlbliku liikmena seltskonnale tagasi tuua; keda võimalik, seda parandada, eitaval korral — eraldada. Kui isiku juures parandamispiüüded jäävad tagajärjeta, tuleb kinnipidamine määrata jäädavalt.

Samad lehed tõendavad, et määramata aja peale kinnimõistmine olevat tuntud Saksamaal juba varematal aegadel kuni 19. aastasajangu keskpaigani, ning see toodi saksa saadiku Obermaieri poolt tuntud vangimajade reformeerimise kongressil Cincinnati ette. Tõsi on küll, et määramata aja peale vangimõistmine on tuntud niinimetatud „Röderi“ teooria all. (Karl Röder, 1806—1879, professor Heidelbergis.) Olgugi, et Röder oma töös „Grundzüge des Naturrechts oder Rechtsphilosophie“ pooldab määramata ajalist kinnipidamist üksikvangistusena, peavad teised Röderi ainult Müncheni prof. Karl Krause (1781—1832) mõtte levitajaks ja populariseerijaks, kuna esimene oli viimase õpilane. Kõige selle juures on alati ja korduvalt tõendatud, et määramata ajalise kinnimõistmisega langeb kogu raskus vangimajadele ning kohtunikkude osa jääb koguni väikeseks. Esile tõuseb mitte enam kiriminaalõiguse dogmaatiline osa, vaid puht isikute küsimus ja kinnipidamise asutuste sisemine organisatsioon.

Suurema tegevusevabaduse jätab kohtutele kurjategijate progressiivne kinnimõistmine, kus vangistused klassidesse jagatakse, harilikult kolme. Kinnimõistetud määratakse keskmisse katseklassi, kust ta siis ülalpidamise järgi esimesse või kolmandasse viiakse üle, neist esimesse paranejad, kolmandasse parandamatud. 6-kuulise viibimise järele esimeses klassis võib ta hoopis vabaks saada. Kuid see kõik nõuab isesuguseid vangimajade sissesadeid, et vangistatuile anda seal kooli ning kutseharidust, mis aga pole kõikjal võimalik. Peaesmärgiks on see, kuidas vangistatu peale kasvatavalt mõjuda. Kui Itaalias juba 1921. a. n. s. muutmisele asuti progressiivsele voolule vas-

tavas sihis, siis oli see loomulik, sest nimetatud maa on annud kõige paremaid kriminaliste-teoreetikuid (Cesar Lombroso, s. 1836, Raffael Garofallo, s. 1852, ja Henrico Ferri, s. 1856), kellede mõtted mõjutanud pea üleilmselt mitte üksi kriminaalõigust teaduslikult, vaid ka vangiasjandust. Otse nende läbi on esimeksvusele pääsenud kurjategijate sotsiaalse kardetavuse vaatekoht, mida kaks viimast mõlemad uue Itaalia koodeksi eelnõu väljatöötamisel kaasa aidates karistusseadustesse sisse tuua aidanud. Itaalia koodeksi järgi määratakse vangistamiseks ära kõige lühem ja kõige pikem tähtaeg. Trahvimääramise kestusel on mõõduandvaks kurjategija kardetavus, mida tuleb otsustamisel kuriteo tunnusemärkide ja selle suuruse järgi ära tunda. Kohtul on võimalus kinnipidamise tähtaegade alam- ja ülemmäära teatud piirides pikendada või lühendada. Vangimajade järele valvab valvenõukogu, millest võtab osa isegi üks parematest vangidest ja see otsustab ka vangide vabastamise küsimused.

Tingimisi enne tähtaega vabastamine on lepituskatse klassilise kriminaalõiguse ja sotsiaalsete voolude vahel. Peaotsuse andmine jääb ikkagi kohtunikule, kuid loodakse võimalused vangistusaega lühendada. Kohtunikkudele peabki jääma tähtsam osa, sest kinnipidamiste asutuste meeskonnad ja olukord ei luba nendele panna kõige suuremat vastutuskooormat. Vangistuse karistus lõpeb ennetähtajalise vabastamisega ning viimane on otse osa karistuse täidesaatmisest. Kes teatud aja jooksul end vangistusasutuses laitmatult üleval peab, võib vangist vabastatud saada. Huvitaval viisil on täiesti parandamatutele kurjategijatele tingimisi enne tähtaega vabastamine kõige vastikum, kuna see seotud on kindla distsipliiniga, tubli töötamisega ja laitusetu ülalpidamisega. Nad näeks meeleldi, et trahv oleks määratav teatud aja peale, et selle ärakandmise aja saaks vangimajades „maha laiselda“.

Tingimisi enne tähtaega vabastamise määrus, mis meil maksev vene ajutise val. päevist 1. aug. 1917. a. nr. 1326 (Seaduste ja val. määruste kogu 1917. a. nr. 209), on sellest ajast kuni tänini muutmatul kujul hoidunud alal. Tingimisi enne tähtajalist vabastamist võib ette võtta, kui vangistatu 6 kuud on olnud vangis ja sealjuures poole kohtu poolt määratud tähtaega ära kannud, määramata ajaks sunnitööle mõis-

tetud — 12 aastat. Tingimisi vabastamist võib vangile anda, kui ta näitab, et ta vangimajast välja tulles korralikkudele eluviisidele andub ja seda küsimust võivad algatada vangimaja ülem, vangimaja vaimulik, arstid, prokurörid, advokatuuri esindajad, hooldamise seltside esindajad. Küsimust kaalub iseärane vabastamiskomisjon, mis koosneb kohtunikust, vangimaja ülemast, prokuratuuri ja advokatuuri esindajatest ja kahest hooldamisseltsi liikmest. Komisjon teeb otsuse peale asja algataja, vangile enese ning nende isikute ärakuulamist, kelle teated kasulikud, ning vabastab ainult siis, kui vangistatu alustub vabastamise tingimistele ning keeldub andumast korratuile eluviisidele ning kuritegevusele. Vangile määratakse elukoht, pidades silmas tema teadaannet; elamisluba võib talle komisjon anda isegi sinna, kus see muidu n. s. § 58^e põhjal temale keelatud. Tingimisi enne tähtaega vabastatu antakse selleks ajaks, mis tal kanda jääb, ja mitte alla 6 kuud, vangide hooldamise seltsi, kus aga see puudub, politsei valve alla, kuhu saadetakse ka vangid asjad ja raha temale väljaandmiseks tarvidust mööda. Tingimisi vabastamise tähtaja jooksul ei või vabastatu hooldaja loata määratud elukohast lahkuda ja luba võib ta saada ainult kuni ühe kuuni. Pikemaid aegu võib üksi rahu-

kohus lubada hooldaja palvel ja nõusolekul.

Kui tingimisi vabastatu lahkub vabastamise tähtajal loata elukohast, uue kuriteo saadab korda või rikub ettepanud tingimisi, võib tingimisi vabastamise tagasi võtta ja selle küsimuse võib ka kohalik politsei üles võtta. Otsustab kohus tingimisi enne tähtajalise vabastamise tühistada, mis sünnib peale küsimuse ülevõtja, vabastatu ja teiste ülekuulamist, siis ei ole selle otsuse peale enam edasikaebamist ja vabastatu uus karistus määratakse täienduseks endise karistuse kandmata jäänud osale, kusjuures karistuse kandmise aeg arvatakse vahiallavõtmise silmapilgust. Ei võeta tingimisi enne tähtaega vabastamist tagasi, arvatakse karistuse aeg vabastamisega lõppenuks, ärakantuks ja seega langevad ära ka muud karistuse tagajärjed.

Pärast maailmasõda tekkinud n. s., vangistuste s. ja kr. kp. s. uuenduste katsetel hakati mitmel pool välismaal ting. ennetähtajalist vabastamist arvustama, et see iseenesest vabastatule vähe annab, tema töö- ja teenistusotsimise võimalusi kitsendab jne. (v. „E. P.“ nr. 41 — 1925). Kuid arvustamisest kaugemale ei saadud ja viimasel ajal on vaikinud needki häälled.

Konstaablite väljakutsumisest kohtusse ja kohtu-uurijate juure.

Juba 1926. a. juhtis riigikohus kohtunikkude ja kohtu-uurijate tähelepanu sellele, et kohtu asukohast kaugemal asuvate asjaosaliste-politseiametnikkude väljakutsumine koondataks võimalikult ühe tähtpäeva peale, välja arvatud muidugi need juhud, kus asja huvid seda teisiti nõuavad.

Kahjuks on see korraldus meil nagu unustatud. Konstaablid kutsutakse välja ühe ja sama kohtuniku juure kas iga päev järgemööda, ehk jälle pea üle päeva. Olgu selle selgituseks järgmised näited möödunud kuust: konstaabel, kes elab kohtust ligi 50 km., on kutsutud ühte kohtusse 13., 16. ja 18. kuupäeval ja sama konstaabel teise kohtusse 15. ja 17. kuupäeval; teine konstaabel, kes elab kohtust ligi 45 km., on kutsutud kohtusse 8., 13., 18. ja 27. kuupäeval ja sama konstaabel kohtu-uuri-

ja juure 16. ning kohtusse 19. kuupäeval; kolmas konstaabel, kes kohtust üle 40 km. eemal, on kutsutud kohtusse 13., 16. ja 18. kuupäeval; nii võib neid näiteid iga konstaabli kohta tuua iga kuu. Tähendab — esimene konstaabel viibis oma rajoonist väljas ja tööst eemal üle nädala, sest ta pidi juba 12. kuupäeval kodust välja sõitma, et 13. kuupäeval kella 9-ks õigeaks ajaks kohtusse jõuda ja 18. kuupäeval kohtust pärast lõunat vabanedes, jõudis ta kas hilja öösel või alles järgmisel päeval, s. o. 19. kuupäeval koju.

Need pole üksikud harukordsed juhud, vaid nad tulevad ette alatihti kõikide konstaablitega. See halvab tunduvalt politsei tegevust. Konstaabel peab viibima päevade viisi oma rajoonist eemal, jooksev töö jääb tegemata, kodanikud ei saa konstaablit kätte ja lõpuks tekitab sarna-

ne väljakutsumise kord ka riigile suuri kulusid. Iga konstaablile makstakse iga päeva eest, arvestades palga astmega, 2½ kuni 3 krooni päevaraha ja peale selle veel 12 senti iga kilomeetri eest sõiduraha. Nii tuleb ühe konstaabli kohtupäev või kohtu-uurija juures käimine, kui ta 50 km. kohtusse ja 50 km. koju, s. o. kokku 100 km. sõitnud, maksma 12 krooni sõiduraha ja 2½—3 krooni päevaraha — kokku 14½—15 krooni. Kuu kohta teeb see umbes vähemalt 50—60 krooni iga konstaabli kohta. Et sarnane kord arvatavasti igal pool maksev, siis ei ole vist sugugi liig, kui arvan, et iga kuu tuleb maksta riigil sarnaste konstaablite kohtupäevade eest vähemalt 5000—6000 krooni. Kuigi sellest summast osa nõutakse kohtuskäijailt tagast, lõviosa jääb ikkagi riigi kanda.

Peapõhjuseks on siin, et meil on maksev veneaegne kr. kp. s., mis pandi maksma sel ajal, mil rahvas oli kirjaoskamatu ja isegi alamad juurdlusttoimijad ametnikud, urjädnikud, olid väikesed kirjamehed ja tumedad seadusetundjad. Selle seaduse järgi ei saanud tol ajal ega ei saa ka nüüdki politsei üldse ühtki vormilist ülekuulamist ega juurdlust toimida eeluurimise mõttes, sest seadustiku § 254. põhjal kogub politsei ainult andmeid ja teateid asja kohta, s. o. jälgib ainult kuritegu ja annab lõpuks kogutud materjali kohtuvõimudele üle vormiliste ülekuulamisteta, kes siis eeluurimist toimivad. Ennemalt oli see täiesti loomulik. Siis pidi jälgija ametnik, urjädnik, kohtusse või kohtu-uurija juure kutsutama, et ta võiks ja saaks tunnistajate või asjaosaliste seletusi kohtus kinnitada, et need ei saaks kohtuvõimudele teisiti seletada ega asja kuidagi yassida. Nüüd aga on olukord teine. Rahvas on kirjaoskaja, ükski ei saa ennast seaduse mittetundmisega vabandada ja kuritegusid jälgijad ametnikud-politseinikud on küllalt juba vilunud ning järjest täiendatakse nende teadmisi. Nüüd protokolleeritakse kõik täpselt, loetakse ülekuulatavale protokoll ette ja alles siis, kui ülekuulataav ettelõetud protokollis sisu õigeaks tunnistab, kirjutab sellele ise alla, mida politseiametnik kinnitab oma allkirjaga. Samuti tehakse nüüd politseiametnikkude poolt ka kõik vaatlus- ja läbiotsimisprotokollid ning sündmuskoha plaanid, kuhu samuti kahjusaja, tunnistajad ja teised asjaosalised kirjutavad alla alles siis, kui nad seda õigeaks tunnistavad. Saadetakse aga sarnane, olgugi täpne ja

põhjalik, juurdlus kohtusse või kohtu-uurijale, siis ei saa siin teda ikkagi meil maksva kr. kp. s. põhjal vormiliseks juurdluseks võtta, vaid ainult jälgija ametniku poolt kogutud materjaliks, ning nüüd alles hakkab uuesti asja eeluurimine ot-sast peale. Kutsutakse välja kõik asjaosalised ja muu seas ka politseiametnik-konstaabel, kui juurdlusttoimija ametnik, ja kuulatakse need kõik uuesti üle. Siin on aga konstaablite kui juurdlusttoimijate ametnikkude väljakutsumine ja nende ülekuulamine pea kõigis asjus ilmaaegne ja põhjendab ainult kr. kp. s. vormi nõuetele. Mida siis peab politseinik veel tunnistama? Temal ei jää muud, kui ainult tunnistajate seletusi vormi pärast uuesti tõendada, ehk, nagu kohtu-uurijate juures harilikult sünnib, kirjutada vahel mitmeleheline seletus, tähendab, kuulata iseennast üle.

Sellest ongi tingitud see massiline konstaablite väljakutsumine kohtutesse ja kohtu-uurijate juure. Seda ei peaks aga enam tarvis olema, sest kui kord keegi on oma seletuse annud, selle sisu protokolleeritult õigeaks tunnistanud ja alla kirjutanud, siis peaks see seletus ka selleks jääma ja siin ei peaks enam tarvis olema konstaablit nii öelda usutada. Kui keegi salgab politseile antud seletust, siis ei aita ka palju konstaabli ülekuulamine, sest loomulikult jääb sarnane seletaja kohtus ikkagi oma seletuse juure.

Et sellest pahest pääseda, tuleks meil maksev kr. kp. s. vastavalt parandada ja sellega ühes ka eeluurimise kord muuta vastavalt praegusele ajale. Seni aga peaksid kõik kohtunikud ja kohtu-uurijad konstaablite seisukorraga arvestama ja kõik asjad, millistes konstaablid peavad esinema tunnistajatena, koondama võimalikult ühe tähtpäeva peale, nagu seda ka riigikohus paneb kõigile südame peale.

Lõpuks pean juhtima tähelepanu ununenud seadusele, millist senini ei tea mis pärast tarvitusele ei ole võetud. Nimelt on Eesti ajutise valitsuse poolt 20. jaan. 1919. a. vastu võetud kr. kp. s. § 249. muutmise seadus, mis avaldatud „Riigi Teatajas“ nr. 5 — 1919. a. ja milles öeldakse: „Eeluurimise ärajätmine üksikutele kordadel. Kui asjaolud juba miilitsa protokollide põhjal ära on selgitatud, siis seab kohtuprokurör ehk tema abi nimetatud protokollide põhjal süüdistusakti kokku ka nende kuritegude kohta, mis esimesel astmel rahukogu alla käivad, ilma et

oleks tarvis asja eeluurimiseks kohtu-uuriija kätte saata.“ Selle põhjal võiks saata palju asju kohtu-uuriijata kohtusse ja see lihtsustaks väga paljudes asjades

eeluurimist. Ka vabaneks riik ilmaaegsest sõidu- ja päevarahade maksimisest.

J. P—d.

Prantsuse politseist.

Prantsusmaal allub politsei, nagu pea igalpool maailmas, siseministeeriumile, mille üheks keskasutuseks on eriline politseiosakond, n. nim. sureté generale. Selle julgeoleku politsei departemangu eesotsas seisab politseidirektor, kes allub otsekohe siseministrile. Direktori võimupiirkond on õige laiaulatuslik, nii et minister ise otsustab ainult poliitiliselt tähtsaid küsimusi, kuna kõik muu on direktori lahendada ja otsustada.

Politseidirektoril on kaks abi, keda nimetatakse kindral-kontrolörideks. Viimastele alluvad otsekohe n. nim. erikomissarid, kelledest leidub igas maakonnas (departemangus) ja igas suurlinnas mitu. Erikomissaride arv suurlinnas ripub muidugi täiesti vastava linna suuruselt, tema tähtsusest ja iseloomust (sadamalinnad, tööstuslinnad, kaubanduslinnad, kindlused jne.). Komissaridele alluvad omaltpoolt kõik kohalikud politseiametnikud, s. o. niihästi välis- kui ka kriminaalpolitsei ja poliitilise politsei ametnikud. Üldse on üle Prantsusmaa (välja arvatud pealinn, Pariis, millest allpool lähemalt) 15 politsei-brigaadi, kuhu kuuluvad kõiksugused üleminspektorid, inspektorid, kordnikud jne., peale selle aga veel kriminaalpolitsei osad; siin võiks tähendada, et prantsuse politsei tunneb ka mundrikandjaid kriminaalametnikke, olgugi et need on kaugelt vähemuses, domineerib ikkagi tsiviilriideid kandja kriminalist. Ülaltähendatud 15 brigaadi on jaotatud üle maa, nii et ühe brigaadi peale tuleb tihti mitu ja mitu maakonda. Prantsuse korra seadus seisab selles, et neid brigaade võib kergesti paigutada kas osaliselt või terves koosseisus ühest kohast teise, s. o. politseid on alati võimalik kiirelt koondada sinna, kus tema järgi erakorraliste sündmuste tõttu kõige suurem vajadus. Kui omal ajal — paari aasta eest — n. nim. Kataloonia mäss võttis ähvardava kuju, siis saadeti Pariisist kohale parimad jõud, kes aitasid kiiresti likvideerida mässu enne veel kui viimane suutis muutuda hädaohtlikuks.

Julgeoleku politsei juhiks on praegu direktor Jean Chiappe, kes on ühtlasi siseministeeriumi pasekretäriks ja kellele seetõttu ei allu ükski terve politsei, vaid kes peab tegemist tegema ka mitmesuguste teiste küsimustega, mis pole otsekohe ühenduses politsei juhtimisega. Kuid see ei õigusta veel arvamist, nagu oleks praegune prantsuse siseministeerium mingisugune politseiministeerium, et ta oleks umbes sedasama (kuigi teise katte all), mis oli siseministeerium Napoleoni päevil, mil tema kurikuulsaks juhiks oli Fouché. Prantsuse siseministeeriumi kompetentsi kuuluvad paljud administratiiv-ajad, millel pole mingisugust ühendust politseiga. Võib öelda, et meieaja prantsuse siseministeerium moodustab enesest endise politseiministeeriumi ja administratiivajade ministeeriumi koonduse, kusjuures aga mõningad viimasena nimetatud ministeeriumi ülesanded on üle läinud hiljemini ellukutsutud tööministeeriumile ja osalt ka tervishoiuministeeriumile.

Erandi üldisest prantsuse politsei organisatsioonist moodustab pealinna, Pariisi, politsei, n. nim. police municipale. Selle eesotsas seisab prefekt, kes allub vahenditult siseministeeriumi peasekretärile ja viimase kaudu siseministrile. Temale allub, nagu öeldud, omaette organisatsioon. Pariisi politsei, mis samuti nagu üldine julgeoleku politsei, koosneb kindralkontrolöridest, komissaridest (divisjonikomissarid ja allkomissarid), inspektoritest jne. jne. Oma tegevuspiirkonnas on Pariisi prefekt väike kuningas, kelle võimupiirid õige laialdased, kelle käsutada suur ja tugev organisatsioon ja kelle tarvitada võrdlemisi palju raha. Prefekt võib tarbekorral paari minuti jooksul teateid anda selle kohta, missugused inimesed elavad küsimuse all seisvas majas, mis need inimesed teevad, millest end toidavad, mis nende kohta kõneldakse ja missugused on nende elukombed. Prefektuuris on erilised raamatud, kuhu märgitud kõik Pariisi majavalitsejad, vähe sellest, ka viimaste allkirjad leiduvad neis raamatutes. Nii on

võimalik igal ajal, näiteks, võrrelda allkirju, kui keegi majavalitseja on oma allkirjaga tõestanud mingisuguse dokumendi. Üks endistest Pariisi politseiprefektidest, Andrieux (kes muu seas oli ka mitmel korral parlamendi liige ja 1919.—1924. aastani kõige vanem parlamendi liige), jutustab oma hiljuti ilmunud memuaarides, kuidas tema omal ajal asus prefekti kohuste täitmisele ja ameti oma eelkäijalt võttis üle. Viimane andis temale, kui asjaajamine juba oli tegelikult üle antud, ühe akti, mille pealkirjaks oli Andrieux ja kus leidusid väga mitmesugused andmed uue prefekti kohta: see oli kriminaalpolitsei akt, kuhu politsei oli aastate jooksul kõik mahutanud, mis Andrieux'ist oli teada. Andrieux ise seletab oma memuaarides väga avameelselt, et sarnaseid akte peetakse Pariisi politseis (ja arvatavasti üldse prantsuse politseis) iga kodaniku kohta, kes vähegi silmapaistval kohal teenib või mingit osa mängib seltskondlikus elus, ärielus jne. Ühe sõnaga — kelle nimi seltskonnas vähegi tuttav, see satub politseiakti.

Mis nüüd puutub eriliselt prantsuse kriminaalpolitseisse, siis on üldiselt teada, et tema organisatsiooni ja, võib olla, isegi tehniliste abinõude poolest ei seisa kaugeltki nii kõrgel kui kriminaalpolitsei mõnes teises Euroopa riigis, kas või, näiteks, Inglismaal ja Saksamaal. Siiski on teada, et prantsuse kriminaalpolitsei töötab hästi, s. o. et avalikukstehtud ja -tehtavate kuritegude arv pole sugugi väike ja ei anna vist üldiselt palju järgi sellele arvule Inglismaal ja Saksamaal. See nähtus on seletatav kahe asjaoluga. Ühelt poolt on prantslane üldse leidlik inimene; kriminaalametnikule antakse vabad käed ja tema tegutseb tihti oma initsiatiivide ja oma abinõudega. Teiselt poolt on salaagentide ja salakaastöölise võrk nähtavasti õige lai ja arenenud. Viimast asjaolu ei saa kõrvalseisja muidugi kontrollida, tuleb arvestada sellega, et prantslased ise on sellel arvamisel, olgugi et politseilt ei saa täpsemaid andmeid arusaadavatel põhjustel. Need kaks eeltingimust moodustavad erilise olukorra, mis vist küll väljaspool Prantsusmaad pole mõeldav. Berliini kriminaalpolitsei oleks, näiteks, kindlasti nõutu, kui ta pannakse tegutsema Pariisi — vaatamata oma suurepärasele organisatsioonile ja eeskujulikudele tehnilistele abinõudele; samuti ei suudaks aga ka Pariisi kriminaalpolitsei

Berliinis midagi ära teha — vaatamata tema isikliku koosseisu headusele, inimeste leidlikkusele ja püüetele. Ühed ei oskaks kasutada pealinna salajasi abijõude ja teised oleksid abitud seepärast, et neil sarnased abijõud puuduvad.

Teada igatahes on, et prantsuse ja eeskätt Pariisi kriminaalpolitsei on alati väga hästi informeeritud. Andmete allikateks on: kelnerid, turukauplejad, toatüdrukud, võõrastemajade teenijad, kõiksuguste lokaalide pidajad, avalikud naised, habemeajajad, masseerijad, kojamehed, kabareede artistid, kontoriametnikud jne. jne. Ühe sõnaga oskab prantsuse politsei ära kasutada kõike ja endale abilisi otsida kõiksugustes kihtides. Pole siis ka ime, et sarnased hästi korraldatud asjad, nagu kuulus Garibaldi lugu, nagu Ungari rahavõltsijate asi jne., võrdlemisi ruttu avalikuks tehti. Eriti Ricciotti Garibaldi lugu, mis omal ajal sünnitas suurt sensatsiooni ja äratas terves maailmas tähelepanu, näitab prantsuse kriminaalpolitsei osavust. Peategelane — Garibaldi — ei tunnistanud ise esialgu midagi ja ainult väga mitmesuguste tunnistajate ja salaagentide kaastöö abil suudeti asi enam-vähem selgitada. Peaks veel juure lisama, et tähtsat osa salaagentide võrgus mängivad kahtlemata Pariisi apaašid ja naisapaašid, ühtlasi ka nende urgaste pidajad, kuhu voolab kõiksugune kahtlane element.

Kahtlemata on ajad palju muutunud ja prantsuse politseid praegusel ajal ei saa võrrelda prantsuse politseiga aastast 50 tagasi. Nii määrati, näiteks, omal ajal prantsuse politseidirektoriks keegi Vidocq, kes püsis võrdlemisi kaua sellel vastutusrikkal kohal ja kelle suhtes hiljem selgus, et ta on eelkaristatud isik, kes kauemat aega viibinud vanglas kriminaalkuritegude toimepanemise eest. See oli aeg, mil politsei tihti töötas käsi-käes kurjategijatega, teenides endale lisapalka kurjategijate abil, politseiteenistusse võeti mitmed kurjategijad — ainsa sihiga paremini ja kasulikumalt toime panna tulutoovaid kuritegusid. Need ajad on ammu möödas. Praegu võetakse politsei- ja eriti kriminaalpolitseiteenistusse ainult isikuid, kellele vastu midagi pole ette tuua, kes moraalselt seisavad eeskujulikul kõrgusel. See muidugi ei ole takistuseks sellele, et salaagentidena kasutatakse kõiksuguseid isikuid — tihtipeale kurjategijaid ja vahtmajades vange. Need salaagentid ei ole muidugi riigiametnikud, vaid saavad tasu

kokkuleppe alusel ehk vastavalt tehtud töö suurusele ja tähtsusele; nende nimed on teada ainult üksikutele inspektoritele kriminaalalal, väga tihti isegi ainult ühele ametnikule, kes nendega asju ajab, neilt teateid saab ja nendele tasu maksab.

Kriminaalpolitsei juure kuulub ka poliitiline politsei, kelle ülesandeks on, nagu mujalgi, võidelda poliitiliste kuritegude vastu. Peab tähendama, et Prantsusmaal valitses kauemat aega umbusaldus selle politseiharu vastu ja tema tegevusele ei vaadanud heatahtlikult isegi need, kes olid kõige tulisemad maksva korra alalhoidmise pooldajad. See vaade ja sarnane suhtumine on praegu kadumas. On hakatud aru saama poliitilise politsei tegevuse tähtsusest ja raskustest ja poliitiline politsei on endale võitnud usalduse tänu raugematule tööle ja korrektsel väljaastumisele.

Pariisis räägitakse kõiksuguseid muinasjutte politseitegevusest; tihti kalduvad inimesed arvamisele, et politsei kõik teab. See on muidugi liialdatud, kuid kahtlemata teab politsei palju. Huvitav on juba eelpoolmainitud Kataloonia mässukatse likvideerimine, mis muu seas näitab, kuidas tuleb mõnel korral tegutseda prantsuse politseil. Juba mitu nädalat enne,

kui mässukatse ette võeti, oli politseil kõik teada. Politseil olid täpsed andmed mässust osavõtjate kohta; samuti oli teada, mida nimelt taheti ette võtta, kus ja millal taheti mässukatse korraldada. Asjasse oli segatud 400 isiku ümber, kes kõik võeti salajase valve alla, nii et kõik meeste sammud olid teada. Varem kokkulepitud päeval asusid mässajad rongi, et sõita Lõuna-Prantsusmaale, kus liikumine pidi alguse saama. Samas rongis sõitsid meestega kaasa Pariisi politseinikud, ilma et mehed oleksid aimanudki, kes on kaasreisijad. Politsei oskas saladust hoida, mis aga ka oli peaeeltingimuseks asja likvideerimisel. Kui mehed kohal olid ja katsusid tegutsema hakata, areteeriti nad. Politsei ei saanud areteerimisi ette võtta juba Pariisis, sest sarnasel korral oleksid mässukavatsesjad kindlasti igasugust süüd salanud ja oleks raske olnud nende süüid dokumentaalselt kindlaks teha. Kuid ajal oleks siis olnud veel teine, hoopis tähtsam tagajärg: mässusepitsejad oleksid veelgi ettevaatlikumaks muutunud ja oleksid katsumud oma kavatsusi teisel ajal ja mujal ellu viia, mis oleks võinud maksta ohvreid ja toonud palju raskusi. Kirjeldatud teel likvideeriti aga asi lõpulikult. A.

Kokkupuutumine rahvaga, liikumine ja tänavate ning platside puhastamine rahututel aegadel.

G. Muikmann.

Rahvakogunemiste ja demonstratsioonide iseloom on õige mitmekesine. Ta võib olla heatahtlik, nagu uudishimuliste kogunemine tähtsamate sündmuste puhul, tõsisema iseloomuga majanduslikkudel põhjustel ja streikide puhul, ning ähvardava iseloomuga, nagu maksva korra kukutamiseks. Seega on rikutud rahu, korra ja julgeoleku jaluleseadmine mitmesugune. Rahutustel majanduslikkudel põhjustel tuleb aga kohe algusest seega arvestada, et ka need võivad omada agitatsiooni tõttu ähvardava iseloomu.

Tänavate ja platside sulgemisel ja puhastamisel on väga otstarbekohane rahva meelsuse teadasaamiseks toimetada luuret erariides ametnikkude abil. Korra jaluleseadjad, puutudes kokku rahvaga, ei tohi kunagi astuda massile liig lähedale, sest seega oleks viimastele antud võimalus võtta äkilise kallaletungimisega neilt relvad käest. Korraldusi ja käske tuleb

täita külmavereliselt, kindla väljaastumise, sest igasugune kõhklemine ja kartus annab ainult demonstrantidele hoogu ja julgust tegutsemiseks. Näeb juht, et ta oma käsutuses olevate meestega ei suuda täita ülesannet, jääb ta passiivseks seni, kuni on jõudnud tarviline abi kohale.

Alustada läbirääkimisi demonstrantidega ei ole mingil tingimusel soovitav, sest see ainult nõrgestab korra jaluleseadjate autoriteeti ja kutsub esile mittesoovitavaid tagajärgi. Harilikult alustavad läbirääkimisi agitaatorid, et seega võita aega agitatsiooni tegemiseks. Laskeriista tarvitusele võtmist kogunemiste ja demonstratsioonide laialiajamiseks, vaatamata nende iseloomule, tuleb püüda ära hoida kuni viimase võimaluseni, kasutades igasuguseid teisi abinõusid. Enne tule avamist tuleb aga rahvast sellest vähemalt kolm korda hoiatada nõudmisega minna laiali. Ei täida mass mitmekord-

sete hoiatuste nõudmist, avada tuli. Hirnutuseks lasta õhku või paukpadrunitega ei ole soovitatav, sest mass, nähes laskmise tagajärjetust, saab sellest ainult hoogu ja julgust aktiivsemale tegutsemisele ning tulemused võivad olla õige verised.

Asjata verevalamise ärahoidmiseks tuleb püüda suunida tuld neisse kohtadesse, kus arvatavasti asuvad agitaatorid ja võitlusüksused. On need kord kõrvaldatud või sunnitud varju otsima kuulide eest, valgub juba rahvas ise laiali. Harilikult asuvad eestvedajad rongkäikudes eesotsas ja keskel, kuna rahvakogunemistel keskel ja neis kohis, kus ametivõimud neist kaugemal. Et neid paremini tabada, ilma et ilmsüütud kannataksid, tuleb osa laskureid paigutada lähedalolevate majade kõrgematele kordadele. Iseäranis toimida selliselt neil juhustel, kui on märgata, et võimudele lähedalseisev rahvas tahaks laiali minna, kuid takistatakse tagaseisvat.

Väeüksused, liikudes rahutuste ajal läbi rahvarikaste tänavate, eriti kui rahvas vaenuline, ei tohi ennast kunagi kiiluda massisse, vaid peab ennast kindlustama vaba liikumise ruumiga, et äkilise kallaletungi puhul võiks takistamatult teutseda relvaga, ja et osa mehi liukvast üksusest rahva pealesurumisel ei saaks lahutatud. Nimetatud hädaohu ärahoidmiseks on soovitatav liikuda rännakkolonnis, võttes parempool tänavat täiesti oma valdamisele, rahvast aga sundida edasi liikuma ja vastutulijaid lasta mööda vaskult. Liikuv kolonn ümbritseda kaitsekettiga. Kaitseketti on soovitatav varustada käsigranaatidega ja püstolitega. Kolonni pea ja keti vahele asetada mõned mehed püstolkuulipildujaga, samuti talitada ka kolonni lõpus.

On märgata vastupanu ja on massi liikumistee täiesti ummistunud, tuleb terve tänav valdamisele võtta, asudes liukvast kolonnist kahele poole tänavat, saates osa kuulipildujaid või laskureid kõrvalseisvate majade ülemistele kordadele või katusele ja suurendada iga suuna laskevõimalusi seega, et tömmata üle tänavat traat või nööri ühes hoiatuskirjaga: „Kes traadist üle astub või selle kõrvaldab, võetakse tule alla“. Liikumisel kui ka kaitseseisukorda asumisel ei tohi kunagi unustada seljataguse kindlustamist ja tähelepanematult mööduda risttänavaid. Tänavate puhastamisel liigub kolonn võitlusvalmis

mõlemal pool tänavat, kuna kaitsekett liigub üle tänavat tömmatud traadi või nõõriga järk-järgult edasi, sundides rahvast laiali minema hüüetega ja laskehoiatustega. Kaitsekett püüdku peatuda väravaluste ja uste kohtadel, et äkilise tule avamise korral oleks võimalik kiiresti varjuda.

Möödudes risttänavaid, panna välja postid, kui võimalik, püstolkuulipildujatega, asetades neid nii, et nad võiksid tarbekorral tulistada kaht tänavat. Rahva pealesurumise ärahoidmiseks risttänavatel tömmata sinna traat eelpoolnimetatud hoiatuskirjaga.

Platside puhastamisel on vaja rahvale anda võimalus laiali valguda rohkemal arvul kõrvaltänavatele. Seepärast pole otsustarbekohane liikuda platsile kolonnides kõikidest suunadest ja tänavast, vaid on küllaldane kui seda teha kahest või kolmest tänavast. Pealetungi tänavad tulevad rahvast puhastada ja täiesti vabad hoida, sulgedes tarvituse korral tänavaid eelpoolnimetatud viisil. Lähenedes platsile paigutada kõrgemate ehituste katustele või majade ülemistele kordadele, kust head laskevõimalused platsile, kuulipildujad ja laskurid. Tänavatelt platsile lähenevate vägede kaitseks on väga otstarbekohane kasutada miini- või granaadipildujaid.

Tänavavõitluse kogemused spartaklastega Berliinis 1919. a. märtsikuus näitasid, et miinipildujatega on parem tänavatel teutseda kui suurtükkidega. Neid on kergem ühest kohast teise paigutada, nad ei ole nii nähtavad, nendest võib tulistada kohti, mis suurtükitlega kättesaamatud, ja nad on suureks toetuseks vaenlase kuulipildujatega võideldes.

Enne platsile jõudmist tuleb aegsasti määrata üksusi, kes rahvast laialivalgumiseks määratud tänavaid mööda võimalikult kaugemale platsist suruksid, sulgedes seega täiesti juurepääs platsile. On plats rahvast puhas, asuda selle kaitsmisele, paigutades lähedalseisvate majade katustele kuulipildujaid ja ülemistele kordadele käsigranaadipildujaid. Platsile suubuvatele tänavatele paigutada poste hoiatustraadi ja -kirjaga eelpoolnimetatud viisil. On suurtükid kasutada, siis neid paigutada platsile, et võimalus oleks lasta mitmesse suuna. Miinipildujad paigutada platsi kitsama osa väravaalustele. Nõuetav on ka isiku määramine, kes vastutav platsi kaitsmisel.

Ametlik osa.

Käasukiri 18. okt. s. a. nr. 84 siseministeeriumile.

Politsei-abikomissar Tallinna - Harju prefektuuri juures Julius Tiisfeldt on vabastatud teenistusest kaitseväe teenistusse mineku puhul, arvates 1. oktoobrist s. a.

Kirjavastusi.

E. M—s, Tartus. „Eesti Politseileht“ vastab ainult oma tellijate poolt saadetud küsimustele.

Õiendus.

Prof. dr. S. v. Csekey artiklis „Põhi-seaduse ajalooline tekkimine ning põhimõtted“ tuleb lhk. 620. esimese veeru 17. real lugeda: „... rahva poolt valitud täidesaatev kolleegium...“

Väljaandja: **Siseministeeriumi administratiiv-ala kirjastus.** Vastutav toimetaja: **E. Maddison.**
Tegev toimetaja: **O. Angelus.**

K u u l u t u s i.

Tunnustatakse maksvusetuks järgmised isikutunnistused:

- Schiffer, Ernst, v. a. Tall. linna pol. 3. jsk. ülemalt 16. 9. 20 a. nr. 12217. (18903)
Potmann, Gustav, v. a. Veinjärve vallaval. 22. 4. 22 a. nr. 81. (18904)
Vitismann, Magda, v. a. Rae vallaval. 7. 1. 20 a. nr. 738. (18905)
Kolshorn, Stella, v. a. Tall. linna pol. 5. jsk. ülemalt 24. 11. 22 a. nr. 70. (18906)
Helberg, Ida, v. a. Tall. linna pol. 1. jsk. ülemalt 21. 4. 20 a. (18907)
Olter, Ida, v. a. Pärnu linna politseikomissarilt 1927. a. (18909)
Jakovlev, Johan, v. a. Tall. 2. jsk. politseikomissarilt 12. 7. 27 a. nr. 500. (18910)
Kõlu, Salme, v. a. Tall. linna pol. 5. jsk. ülemalt 1924. a. nr. 1703. (18911)
Põhl, Ingeborg, v. a. Tall. 2. jsk. politseikomissarilt 7. 1. 27 a. nr. 1989. (18913)
Birk, Erich, v. a. Tall. 2. jsk. politseikomissarilt 22. 6. 26 a. nr. 1038. (18915)
Jürisson, Jenny, v. a. Tall. linna pol. 2. jsk. ülemalt nr. 47. (18916)
Lilienthal, Ella, v. a. Pärnu linna pol. jsk. ülemalt 18. 2. 21 a. nr. 13109. (18917)
Vassiljev, Nikolai, v. a. Tall. linna pol. 2. jsk. ülemalt 31. 1. 24 a. nr. 755. (18918)
Anderson, Ellinor, v. a. Tall. 2. jsk. politseikomissarilt 10. 5. 26 a. nr. 744. (18919)
Siiman, Aliide Anna t., v. a. Raudteepolitsei 4. jsk. ülemalt 13. 3. 20 a. nr. 8121. (43257)

- Kasak, Anna, v. a. 4. jsk. politseikomissarilt Tallinnas. (43258)
Timm, Klarissa Villemi t., v. a. Varangu vallaval. 3. 11. 25 a. nr. 299. (43259)
Rägapart, Johannes Karli p., v. a. Penningi vallaval. 18. 6. 20 a. nr. 1370. (43264)
Välja, August Johani p., v. a. Petseri jsk. politseikomissarilt nr. 247. (43267)

Tunnustatakse maksvusetuks järgmised tunnistused:

- Kusnetsov, Ivan, sõjav. vab. tunnistus nr. 1427/7485, v. a. 1. diviisi intendandi poolt 13. 11. 22 a. (17919)
Soeveer, Otto, sõjav. vab. tunnistus nr. 377, v. a. Võru maak. rahvaväe komisjoni poolt 26. 1. 20 a. (17920)
Juhe, Priidu Peedu p., hobusepass nr. 836, v. a. Suuremõisa vallaval. 19. 5. 21 a. — kõrvile ruunale, tol korral 3 aastat vana, 1 a. 14 v. kõrge, 45 kr. väärt. (43266)
Bauman, Johannes Andrese p., hobusepass nr. 603, v. a. lisaku vallaval. 12. 10. 22 a.
Koljal, August Jaani p., sõjav. vab. tunnistus nr. 16696, v. a. 1. jalaväe rügemendi ülemalt 22. 12. 20 a.
Pära, Laas Preediku p., sõjav. vab. tunnistus nr. 3199, v. a. 10. jalaväe rügemendi ülemalt 30. 4. 23 a.
Kisk, Ferdinand, laskeriistaluba nr. 499, v. a. Viru-Järva prefektuurist 1. 3. 26 a., maksev kuni 4. 7. 28 a.
Kurg, Otto Johannese p., sõjav. vab. tunnistus nr. 2088, v. a. Viru maak. rahvaväe komisjonist 6. 6. 19 a. (43270)
Kurik, Oskar Jaagu p., sõjav. vab. tunnistus nr. 3769, v. a. 4. jalaväe polgu ülemalt 12. 3. 21 a.

- Goldbach, Johan Johani p., sõjav. kõlbmatuse tunnistus nr. 777, v. a. Viru maak. rahvaväe komisjoni poolt 4. 2. 19 a. (43271)
- Anton, August Jaani p., sõjav. vab. tunnistus nr. 25107, v. a. 6. jalaväe polgu ülemalt 16. 9. 20 a. nr. 25107.
- Pehek, Hendrik Madise p., sõjav. vab. tunnistus nr. 2941, v. a. Inseneri pataljoni ülemalt 8. 4. 20 a.
- Tõevälja, Voldemar, laskeriistaluba nr. 448 ja 4933, v. a. Korraldusvalitsusest 1. 21 a. ja 29. 11. 23 a.
- Krabi, Aleksander Jaani p., sõjav. vab. tunnistus nr. 130, v. a. Viljandi maak. rahvaväe komisjoni poolt 23. 12. 18 a.
- Pretter, August Gustavi p., sõjav. vab. tunnistus nr. 3006, v. a. 4. rahvaväe polgu ülemalt 25. 2. 20 a.
- Kits, Mart Hansu p., sõjav. vab. tunnistus nr. 58, v. a. Viljandi maak. rahvaväe komisjoni poolt 23. 12. 1918. a.
- Vagert, Julius Jakobi p., tagavaraväest väljaheitmise tunnistus nr. 1730, v. a. Viru maak. rahvaväe ülemalt 4. 5. 25 a.
- Kindral Laidoneri nim. invaliidide abiandmise kapitali korjandusleht nr. 1886, v. a. Ulrich Karli p. Kohlerile Soosare vallavalitsuse poolt.
- Mühlberg, Jakob, hobusepass nr. 299, v. a. Undla vallaval. 11. 1. 21 a. — registreeritud ümber Rudolf Gildemanni nimele.
- Sillaots, Peeter Matsi p., hobusepass nr. 108, v. a. Pöogle vallaval. 12. 12. 20 a.
- Räpp, August Hansu p., sõjav. vab. tunnistus nr. 12601, v. a. 21. 10. 20 a. (43260)
- Tõnson, Jaan Tõnise p., sõjav. vab. tunnistus nr. 84, v. a. Viljandi maak. rahvaväe komisjoni poolt 13. 12. 1918 a.
- Taevere, Georg Jaani p., Kaitseliidu liikmekaart nr. 2659/29919, v. a. Sakalamaa maleva pealikult 12. 12. 27 a.
- Tumanov, Georgi Stepani p., sõjav. vab. tunnistus nr. 1486, v. a. Petseri maak. rahvaväe ja Kaitseliidu ülemalt 10. 4. 23 a. (56)
- Berezev, Vassili Nikolai p., sõjav. vab. tunnistus nr. 2910, v. a. Petseri maak. rahvaväe ülemalt 10. 8. 23 a. (302)
- Karja, Leopold, sõjav. vab. tunnistus nr. 1696, v. a. Allohvitseride kooli ülemalt 3. 11. 20 a. (64)
- Tamar, Aleksander Jüri p., sõjav. vab. tunnistus nr. 2208, v. a. 2. ratsapolgu ülemalt 21. 4. 20 a. (1725)
- Raakmann, Anton Johani p., Läti pass nr. 3059, v. a. Ruhja linna pol. ülemalt 18. 3. 28 a. (350)
- Vassiljev, Dimitri Vassili p., sõjav. vab. tunnistus nr. 7833, v. a. Petseri maak. rahvaväe ülemalt 18. 11. 20 a. (523)
- Hargel, Jaan Kaie p., sõjav. vab. tunnistus nr. 29624, v. a. Harju kaitseväe ringkonna ülemalt 13. 11. 20 a. (556)
- Ilter, Johannes Gustavi p., kaitseväeteenistusse kõlbmatuse tunnistus nr. 3175, v. a. Harju maak. rahvaväe ülemalt 1924. a. (1390)
- Vanakõrts, Johannes Roberti p., sõjav. vab. tunnistus nr. 1650, v. a. 1. diviisi staabi ülemalt. (820)
- Koljat, Aleksander Johani p., sõjav. vab. tunnistus nr. 5059, v. a. 1. jalaväe rügemendi ülemalt 4. 4. 21 a. (819)
- Koljat, Aleksander Johani p., teenistuslehe ärakiri, v. a. Viru kaitseväe ringkonna ülemalt. (819)
- Mezentsev, Grigori Vladimiri p., Nansen pass nr. 14685/3179, v. a. politsei peavalitsuselt 1924. a. (1391)
- Vodja, Madis Karli p., sõjaväeteenistusse kõlbmatuse tunnistus nr. 177, v. a. Viru maak. rahvaväe ülemalt 15. 6. 20 a. (1394)
- Limberg, Meinhard Johannese p., sõjav. vab. tunnistus nr. 12797, v. a. 1. väljapatari ülemalt 20. 12. 20 a. (823)
- Berg, Andrei Kusma p., sõjaväeteenistusse kõlbmatuse tunnistus, v. a. Viru kaitseväe ringkonna ülemalt. (2541)
- Pärn, Aleksander Toomase p., laskeriistaluba nr. 1099, v. a. Viru-Järva abiprefektilt 1928. a. (621)
- Barsukov, Prohor Nikita p., sõjav. teenistusse kõlbmatuse tunnistus nr. 574, v. a. Viru kaitseväe ringkonna ülemalt 24. 2. 20 a. (2544)
- Niilo, Liine Jaani t., laskeriistaluba nr. 1383, v. a. Viru-Järva abiprefektilt 10. 3. 27 a. (1397)
- Juurik, Aleksander Jaani p., sõjav. vab. tunnistus nr. 15766, v. a. Pärnu rahvaväe ülemalt 31. 12. 20 a. (4035)
- Ojasuu, August Madise p., hobusepass nr. 184, v. a. Audru vallaval. 19. 7. 21 a. (4030)
- Mihkelson, Johannes Jaani p., sõjav. vab. tunnistus nr. 3915, v. a. 6. jalaväe rügemendi ülemalt 9. 10. 26 a. (4037)
- Mets, Juhan Juhani p., hobusepass nr. 105, v. a. Viluvere vallaval. 19. 2. 21 a. (4043)

- A b a k u m o v**, Ivan Olga p., Nanseni pass, v. a. politsei peavalitsuselt. (1395)
H a n s e n, Johan Hendriku p., sõjav. vab. tunnistus nr. 840, v. a. Väljapatarei nr. 15 ülemalt. (4049)
T r e i m a n n, Vladimir, kaitseväest vab. tunnistus nr. 3481, v. a. 6. jalaväe polgu ülemalt 30. 9. 26 a. (4068)
S u t t, Aleksander Evgeni p., sõjav. vab. tunnistus nr. 4100, v. a. Pärnu kaitseväe ringkonna ülemalt 2. 5. 21 a. (4071)
M e l t s a s, Johannes Joh. p., sõjav. vab. tunnistus nr. 611, v. a. Võru kaitseväe ringkonna ülemalt 13. 5. 27 a. (4072)
M i t i n, Ivan Vassili p., kaitseväest vab. tunnistus nr. 4283, v. a. 6. jalaväe rügemendi ülemalt 9. 10. 26 a. (4075)
T o l l i, Voldemar Augusti p., sv. ajapikenduse tunnistus nr. 21, v. a. Saaremaa kaitseväe ringkonna ülemalt 15. 3. 26 a. (4076)
S o m m e r, Gustav Joosepi p., hobusepapp nr. 26, v. a. Pärnu linna pol. ülemalt 8. 5. 24 a. (4077)
V ä l i, Karl Jüri p., kaitseväest vab. tunnistus nr. 4317, v. a. Sõjavägede staabi ülemalt 19. 8. 21 a. (4082)
P e t e r m a n n, Aleksander Mihkli p., sõjav. vab. tunnistus nr. 254, v. a. Pärnu kaitseväe ringkonna ülemalt 3. 7. 19 a. (4084)
P e r s i t s k i, Aleksander Vassili p., sõjav. vab. tunnistus nr. 11152, v. a. 3. jalaväe rügemendi ülemalt 20. 8. 20 a. (4085)
P a l u, Aleksander Karli p., meremehe kutsetunnistus nr. 1145, v. a. Tallinna sadamavalitsuselt 25. 1. 22 a. (4087)
H o l t e r, Vladimir Jakobi p., kaitseväest vab. tunnistus nr. 11184, v. a. 6. jalaväe rügemendi ülemalt 1. 10. 23 a. (4088)
S i p e l g a s, Aleksander Juhani p., kaitseväest vab. tunnistus nr. 4296, v. a. 10. jalaväe rügemendi ülemalt 6. 12. 26 a. (4090)
K i r i l l o v, Feodor Kirilli p., kaitseväest vab. tunnistus nr. 3367, v. a. 6. jalaväe rügemendi ülemalt 30. 9. 26 a. (4092)
M a r t o v, August Leena p., sõjav. vab. tunnistus nr. 883, v. a. Pärnu rahvaväe ülemalt 21. 5. 20 a. (6671)
M u r r o, Mihkel Mihkli p., sõjav. tunnistus nr. 5998, v. a. 1. jalaväe polgu ülemalt 15. 4. 20 a. (6688)
H i m m e l r e i c h, Hans Madise p., sõjav. vab. tunnistus nr. 2056, v. a. Viljandi maak. rahvaväe ülemalt 12. 6. 24 a. (6689)
S i i m a n n, Jaan Karli p., sõjav. vab. tunnistus nr. 12798, v. a. Tallinna tagavara pataljoni ülemalt 21. 4. 20 a. (6692)
R o k k, Mihkel Hansu p., sõjav. vab. tunnistus nr. 1958, v. a. Lääne maak. rahvaväe ülemalt 1. 4. 21 a. (6695)
T u m a n, Mihail, sõjav. vab. tunnistus nr. 630, v. a. Narva linna Kaitseliidu ülemalt ja komandandilt. (7012)
P o l i t s e i a m e t n i k k u d e ja -teenijate abiandmise kapitali korjandusleht nr. 390, 1927. a. kohta, v. a. Häädemeeste rajooni konstaabel M. Kuningale. (7268)
P o o l a k e s, Karl Peetri p., sõjav. vab. tunnistus nr. 6229, v. a. Harju maak. rahvaväe ülemalt 2: 7. 24 a. (11584)
K a s f e l d, Anton Hansu p., sõjav. vab. tunnistuse duplikaat nr. 7225, v. a. Harju kaitseväe ringkonna ülemalt 12. 10. 27 a. (11586)
M a t h i e s e n, Aleksander Antoni p., revolver-browning Belgia F. N. vabr. nr. 205613, kal. 7,65. (11588)
M i c h a i l o v s k y, Moisei Benjamini p., sõjav. vab. tunnistus nr. 1850, v. a. 5. jalaväe rügemendi ülemalt 31. 8. 24 a. (11589)
R o o t s i, Evald Martini p., sõjav. ajapikenduse tunnistus nr. 36/108, Harju kaitseväe ringkonna ülemalt 17. 10. 27 a. (11590)
R a u d s e p p, Albert Gustavi p., sõjav. vab. tunnistus nr. 19410, v. a. Tartu maak. rahvaväe ülemalt 2. 9. 21 a. (11592)
U n t e r v e r k, Aleksander Jaani p., sõjav.-teenistusse kõlbmatuse tunnistus nr. 2372, v. a. Viru maak. rahvaväe komisjoni poolt 16. 7. 19 a. (11981)
V e i l, Aleksander Liisu p., sõjav. vab. tunnistus nr. 3559, v. a. Viru kaitseväe ringkonna ülemalt 28. 8. 25 a. (11986)
S i i b e r, Rudolf Johani p., sõjav.-teenistusse kõlbmatuse tunnistus nr. 1956, v. a. Viru kaitseväe ringkonna ülemalt 12. 5. 1919 a. (11987)
E h v e r t, Heinrich Madise p., sõjav. vab. tunnistus nr. 218, v. a. Soomusrongide diviisi staabi ülemalt 5. 9. 20 a. (11988)
L e s s e l, Eduard Hansu p., sõjaväkke kõlbmatuse tunnistus nr. 478, v. a. Viru maak. rahvaväe komisjoni poolt 17. 11. 20 a. (11992)
S i i r a k, Aleksander Peetri p., sõjav. vab. tunnistus nr. 1721, v. a. 6. jalaväe polgu ülemalt 22. 4. 20 a. (12486)
L i l l e b e r g, Julius Arturi p., kaitsev. vab. tunnistus nr. 163, v. a. 2. Soomusrongi rügemendi ülemalt 20. 1. 28 a. (12488)

- Eichorn, Voldemar Villemi p., sõjaväke kõlbmatuse tunnistus nr. 675, v. a. Viru maak. rahvaväe komisjoni poolt 15. 1. 19 a. (11993)
- Kaur, Peeter Peedu p., sõjav. vab. tunnistus nr. 5785, v. a. Tartu maak. rahvaväe ja K. L. ülemalt 15. 4. 20 a. (12492)
- Luike, Mihkel Karli p., sõjav. vab. tunnistus nr. 3023, v. a. 2. jalaväe polgu ülemalt 4. 9. 22 a. (12494)
- Jõgisoo, Paul Jaani p., reservitunnistus nr. 13509, v. a. Võru maak. rahvaväe ülemalt 4. 11. 20 a. (12496)
- Aamann, Johannes Jaani p., kaitseväeteenist. vab. tunnistus nr. 91, v. a. Harjumaal rahvaväe ülemalt 8. 4. 28 a. (12868)
- Siitsmann, Anton Jüri p., hobusepass nr. 37, v. a. Kirbla vallaval. 15. 5. 25 a. (12870)
- Tarkmeel, August Priidiku p., sõjav. vab. tunnistus nr. 3924, v. a. Pioneerpataljonist 2. 10. 26 a. (12872)
- Nikitin, Marfa, Nanseni pass nr. 11073/22105, v. a. politsei peavalitsuselt 3. 8. 24 a. (12947)
- Truumann, Hans, sõjav. vab. tunnistus nr. 1943, v. a. Harju maak. rahvaväe komisjoni poolt 5. 11. 20 a. (13501)
- Laur, Jaan, sõjav. vab. tunnistus nr. 6898, v. a. Harju maak. rahvaväe ülemalt 12. 4. 20 a. (13503)
- Vagane, Mihkel Jaani p., sõjav. vab. tunnistus nr. 22160, v. a. Tartu rahvaväe ülemalt 6. 10. 21 a. (13510)
- Saarna, Aleksander, sõjav. vab. tunnistus nr. 3516, v. a. Mereväe ekipaashi komandöriilt 22. 4. 20 a. (13717)
- Allas, August, sõjav. vab. tunnistus nr. 8893, v. a. 1. ratsaväe polgu ülemalt 10. 8. 20 a. (13719)
- Vanavelje, Johannes, sõjav. vab. tunnistus nr. 6726, v. a. Lääne maak. rahvaväe ja K. L. ülemalt 17. 3. 20 a. (13720)
- Mäe, Joosep Peetri p., sõjav. vab. tunnistus nr. 9907, v. a. Lääne maak. rahvaväe ülemalt 5. 11. 20 a. (13722)
- Saar, Iisak, v. a. sõjav. vab. tunnistus nr. 1667, v. a. Rannavalve ujuvate abinõude osakonna poolt 19. 4. 21 a. (13725)
- Hörnsten, Johan Johani p., kaitsev. vab. tunnistus nr. 3293, v. a. Lääne maak. rahvaväe ülemalt 20. 5. 21 a. (17706)
- Sarapu, Johannes Madise p., kaitsev. vab. tunnistus nr. 3199, v. a. Kallaste maleva pealikult 31. 3. 20 a. (17709)
- Palade, Johannes, sõjav. vab. tunnistus, v. a. 7. jalaväe polgu ülemalt 1920. a. (13728)
- Kadakas, Erich, välispass nr. 205, v. a. politsei peavalitsuselt 11. 4. 27 a. (13866)
- Aavel, Johannes, sõjav. vab. tunnistus nr. 8908, v. a. 5. jalaväe rügemendi ülemalt 15. 9. 20 a. (14960)
- Krupp, Rudolf Mihkli p., välispass nr. 768, v. a. politsei peavalitsuse passitoimkonnast 23. 3. 22 a. (17712)
- Kalbas, Johan Johani p., kaitsev. vab. tunnistus nr. 8250, v. a. Lääne maak. rahvaväe ja K. L. ülemalt 23. 10. 20 a. (17714)
- Siimann, Jaan Jüri p., kaitsev. vab. tunnistus nr. 10992, v. a. Tallinna tagavara-polgu ülemalt 7. 4. 20 a. (17718)
- Roastu, Johannes Karli p., välispass nr. 5968, v. a. politsei peavalitsuse passitoimkonnast 3. 3. 27 a. (17729)
- Fagerlund, Anton Kristjani p., kaitsev. vab. tunnistus nr. 2810, v. a. Sõjav. toitluslao ülemalt 28. 11. 23 a. (17733)
- Rooberg, Artur Hindreku p., kaitsev. vab. tunnistus nr. 8570, v. a. Lääne maak. rahvaväe ülemalt 27. 10. 20 a. (17734)
- Pilt, Jüri Jüri p., kaitsev. vab. tunnistus nr. 233, v. a. „Lembitu“ komandöriilt 19. 2. 25 a. (17736)
- Iling, Jaan Jüri p., kaitsev. vab. tunnistus nr. 491, v. a. 9. jalaväe polgu ülemalt 14. 4. 20 a. (17737)
- Õun, Aleksander Ekaterina p., kaitsev. vab. tunnistus nr. 1256, v. a. 1. 11. 20 a. Saaremaa rahvaväe ja K. L. ülemalt (17741)
- Mäeumbaed, Karl Peetri p., kaitsev. vab. tunnistus nr. 10018, v. a. Lääne kaitsev. ringkonna ülemalt 6. 11. 20 a. (17743)
- Soomme, Rudolf, sõjav. vab. tunnistus nr. 169, v. a. I soomusrongi ülemalt 1. 10. 1925 a. (18205)
- Kesküla, August Gustavi p., sõjav. vab. tunnistus nr. 131285, v. a. Harju maak. rahvaväe ülemalt 27. 11. 20 a. (18206)
- Dagis, Eduard Joosepi p., Nanseni pass nr. 5487/8921, v. a. politsei peavalitsuselt 31. 3. 24 a. (18212)
- Maiste, Verner Mardi p., sõjav. vab. tunnistus nr. 607, v. a. Sidepataljoni ülemalt 5. 10. 27 a. (18215)
- Tõkman, Jüri, sõjav. vab. tunnistus nr. 461, v. a. Laiaroopalise soomusrongi nr. 2. ülemalt 31. 10. 22 a. (18520)